

EMINESCU

OPERA POETICĂ

*Ediție îngrijită, alcătuirea notelor,
dicționar de nume proprii,
glosar, bibliografie de*

Horia Zava

EDIȚIA a II-a

Romancero español 103 / 814
Rugăciune 553 / 873
Rugăciunea unui dac 379 / 842

S

S-a dus amorul... 778 / 914
Sala-i mare, strălucită 119 / 821
Sara pe deal 142 / 823
Sarmis 558 / 874
Sauve qui peut 543 / 1871
Să fie sara-n asfințit 745 / 907
Să țin încă o dată... 467 / 859
Scrisoarea I 688 / 897
Scrisoarea II 693 / 898
Scrisoarea III 696 / 899
Scrisoarea IV 704 / 900
Scrisoarea V 709 / 901
Scriori din Cordon 284 / 836
Se bate miezul nopții... 393 / 845
Singurătate 522 / 866
Somnoroase păsărele... 768 / 910
Sonet (*Afară-i toamnă...*) 584 / 877
Sonet (*Când însuși glasul...*) 586 / 878
Sonet (*Sunt ani la mijloc...*) 585 / 878
Sonet satiric 449 / 855
Speranța 30 / 804
Spre suvenirul fratelui Gregoriu Dragoș
24 / 803
Stam în fereastra susă 261 / 831
Stau în cerdacul tău... 607 / 883
Steaua vieții 123 / 821
Stelele-n cer 597 / 881
Stînd cu șirul de imagini 458 / 857
Strigoi 487 / 862
Sub cerul plin de nouri 616 / 885
Sus în curtea cea domnească 117 / 820

Ș

Și dacă de cu ziuă... 472 / 859
Și dacă... 788 / 917
Și oare tot na-ți înțeles... 741 / 907

Și oare tot n-ați înțeles... (*variantă*)
743 / 907
Ștefan cel Mare (*Schițe de inimă*)
774 / 913

T

Ta twam asi 602 / 882
Te duci... 619 / 885
Te-aștept iubită 139 / 822
Terține 445 / 854
Trecut-au anii... 583 / 877
Tu cei o curtenire... 468 / 859
Tu mă privești cu marii ochi...
443 / 854
Tu vrei amor să mă înveți 138 / 822

U

Umbra lui Istrate Dabija-voievod
535 / 870
Un cîine-i omenirea 577 / 875
Un farmec trist și ne-nțeles 746 / 907
Un luceafăr... 391 / 844
Unda spumă 86 / 813
Urit și sărăcie 604 / 883
Ursitorile 643 / 889
Ușoare sunt viețile multora...
541 / 871

V

Valuri pe lac, stelele-n ceruri 600 / 882
Venere și Madonă 108 / 816
Veneția 659 / 892
Venin și farmec... 453 / 856
Viața mea fu ziuă 65 / 809
Vis 460 / 857
Visul unei flori 76 / 811
Vorbește-ncet 450 / 855
Vreo zgîtă de fată 531 / 869

Z

Zadarnic șterge vremea... 431 / 851
Zboar-al nopții negru flutur 595 / 881

SUMAR

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	5
ARGUMENT	7
De-aș avea... ..	11 / 799
O călărire în zori	12 / 800
Din străinătate	15 / 800
La mormîntul lui Aron Pumnul	17 / 801
La Bucovina	18 / 802
Junii corupți	20 / 802
Copilă, angel de înălțare	23 / 803
Spre suvenirul fratelui Gregoriu Dragoș	24 / 803
Amicului F. I.	25 / 803
Frumoasă-i... ..	27 / 804
Lida	29 / 804
Speranța	30 / 804
Asta vreau, dragul meu	32 / 804
Misterele nopții	34 / 804
La o artistă	36 / 805
Amorul unei marmure	38 / 805
Ondina (<i>Fantezie</i>)	40 / 805
Mortua est!	47 / 806
Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie	50 / 807
La Heliade	52 / 807
Horia	53 / 808
Filosofia copilei	54 / 808
Nu e steluță	56 / 808
Din lira spartă... ..	57 / 808
Care-o fi în lume... ..	58 / 808
Printre stînci de piatră seacă	60 / 809
Cine-i?	62 / 809
Numai poetul... ..	64 / 809
Viața mea fu ziuă	65 / 809
La moartea principelui Știrbey	66 / 809
De-aș muri ori de-ai muri	67 / 810

Respect pentru oameni și cărți

De ce să mori tu?	69/810
Întunericul și poetul	71/810
Lebăda	73/810
O stea prin ceruri	74/811
Copilă înger	75/811
Visul unei flori	76/811
Cînd...	77/811
Doi aștri...	78/811
Prin nopți tăcute	79/812
Cînd privești oglinda mării	80/812
Replici	82/812
Catrene	84/812
Cînd marea...	85/812
Unda spumă	86/813
La o artistă	87/813
Înger și demon	89/813
Locul aripilor	93/813
Povestea	95/814
La quadrat	102/814
Romancero español	103/814
Din ocean de vise	105/815
La moartea lui Neamțu	106/816
Venere și Madonă	108/816
Epigonii	110/818
Înger de pază	114/820
Noaptea...	115/820
Îngere palid...	116/820
Sus în curtea cea domnească	117/820
Sala-i mare, strălucită	119/821
Miros e-n flori de jale	120/821
Cîntecul lăutarului	121/821
Steaua vieții	123/821
Aveam o muză	124/821
Copii eram noi amîndoi...	127/821
Basmul ce i l-aș spune ei	130/822
Iubitei	133/822
Iubită dulce, o, mă lasă...	135/822
Frumoasă și jună	137/822
Tu vrei amor să mă înveți	138/822
Te-aștept iubită	139/822
Mîndro, mîndro...	141/822

Sara pe deal	142/823
Ecò	143/823
Demonism	150/823
Melancolie	154/824
Memento mori	156/825
Egiptul	158/826
Feciorul de împărat fără de stea (<i>Povestea magului călător în stele</i>)	196/826
O, de ai ști cum șoapta ta divină	220/827
Ca flacăra de vînt înflată	221/827
Cînd crivățul cu iarna...	222/827
Odin și Poetul	225/827
Palida Madonă	232/828
Miradoniz	234/828
O, te-nsenină, întuneric rece...	237/828
La moartea lui Eliade	239/829
Cugetările sărmanului Dionis	241/829
O lume zace	244/829
Cereți cînturi de iubire	245/829
O arfă pe-un mormînt	247/830
Murmură glasul mării	248/830
Adio, căci deja...	249/830
Din Berlin la Potsdam	250/830
Milly	252/830
Ah, mierea buzei tale	253/831
E foarte rău din parte-ți	255/831
Cum universu-n stele...	256/831
Privesc orașul – furnicar	257/831
Am pus sofa la fereastră	259/831
Stam în fereastra susă	261/831
De ce n-aflăm în împlinirea...	262/832
Îmbătrînit e sufletul din mine...	263/832
Dacă treci riul Selenei...	265/832
Într-o lume de neguri...	267/832
Cum oceănu-ntăritat...	268/832
Adînce mare...	269/833
Care-i amorul meu în astă lume	270/833
Dumnezeu și om	272/833
Floare albastră	274/833
Mitologice	276/835
Gazel	279/835
Bismarqueuri de falsă marcă	281/836

Excelența, bezedeaua	282 / 836
Ești în țara	283 / 836
Scrisori din Cordun	284 / 836
Luna iese dintre codri	286 / 836
Peisaj	288 / 837
O, adevăr sublim	289 / 837
Patria vieții e numai prezentul	291 / 837
Aducind cîntări multe	292 / 837
Dormit-am eu	294 / 837
Pustnicul	295 / 837
Cum negustorii din Constantinopol	297 / 838
În căutarea Șeherezadei	298 / 838
Preot și filosof	304 / 838
Împărat și proletar	306 / 838
Odă pentru Napoleon	313 / 839
Confesiune	315 / 840
Făt-Frumos din tei	317 / 840
Fata-n grădina de aur	321 / 840
Miron și frumoasa fără corp	335 / 841
Călin Nebunul	351 / 841
Antropomorfism	370 / 842
Rugăciunea unui dac	379 / 842
Rime alegorice	381 / 844
Pe gânduri ziua	387 / 844
De ce mă-ndrept și-acum	388 / 844
Gîndind la tine	389 / 844
O, chilia mea sărmană	390 / 844
Un luceafăr	391 / 844
În liră-mi geme și suspin-un cînt	392 / 845
Se bate miezul nopții	393 / 845
Cînd te doresc	394 / 845
Cînd te-am văzut, Verena	395 / 845
Poet	397 / 846
Eu nu cred nici în Iehova	398 / 846
Dormi!	399 / 846
Ea-și urma cărarea-n codru	401 / 847
Pierdută pentru mine, zîbind prin lume treci!	403 / 847
Kamadeva	407 / 847
O, dulce înger blind	408 / 848
O stradă prea îngustă	410 / 848
Pajul Cupidon	412 / 848

Cărțile	414 / 849
Cu-amîndouă mîinile	416 / 849
Ah, cerut-am de ia zodii	417 / 849
Eu număr, ah, plîngînd	418 / 849
Cîntec vechi	419 / 850
Coborîrea apelor	420 / 850
Maria Tudor	421 / 850
Democrația	422 / 850
E împărțită omenirea	423 / 850
Cu penetul ca sideful	425 / 851
Ce șoptești atît de tainic	426 / 851
Azi e zi întii de mai	427 / 851
Femeia? ... măr de ceartă	428 / 851
Zadarnic șterge vremea	431 / 851
M-ai chinuit atîta cu vorbe de iubire	432 / 851
Icoană și privaz	434 / 852
Dorința	439 / 852
Lacul	440 / 853
Crăiasa din povești	441 / 853
Tu mă privești cu marii ochi	443 / 854
Terține	445 / 854
Pierdut în suferința	446 / 854
Ai noștri tineri	447 / 854
Lumea îmi părea o cifră	448 / 855
Sonet satiric	449 / 855
Vorbește-ncet	450 / 855
Codrule, măriia-ta	451 / 856
Doină, doină, greu îmi cazi	452 / 856
Venin și farmec	453 / 856
O dată te văzusem	454 / 856
În fereastra dinspre mare	455 / 856
Cu gîndiri și cu imagini	456 / 857
Stînd cu șirul de imagini	458 / 857
De ce în al meu suflet	459 / 857
Vis	460 / 857
Iar fața ta e străvezie	462 / 857
Albumul	463 / 858
De vorbiți mă fac că n-aud	464 / 858
Criticilor mei	465 / 858
Să țin încă o dată	467 / 859
Tu cei o curtenire	468 / 859

E ceasul cel de taină	469/859
Cînd îmi zîmbești, pămîntul îmi zîmbește	470/859
Și dacă de cu ziuă... ..	472/859
Eu te-am ținut la pieptu-mi... ..	473/860
Bolnav în al meu suflet	474/860
Cîntec caracudesc	476/860
Felicitare lui Samson Bodnărescu	478/861
Călin (<i>File din poveste</i>)	479/861
Strigoii	487/862
Diamantul Nordului (<i>Capriccio</i>)	497/863
Auzi prin frunzi uscate	505/863
Lectură	507/863
Codru și salon	508/863
Prescurtare din <i>Odissea</i>	514/864
Peste virfuri	516/864
Povestea codrului	517/865
Povestea teiului	519/866
Singurătate	522/866
Departate sunt de tine... ..	524/867
Învierea	525/867
Iambul	527/868
Fiind băiet păduri cutreieram	528/868
Doină (<i>Ce stă vîntul să tot bată...</i>)	530/869
Vreo zgîtie de fată	531/869
Ce s-alegea de noi, a mea nebună... ..	532/869
Ce s-alegea de doi nebuni, iubito... (<i>variantă</i>)	533/869
Umbra lui Istrate Dabija-voievod	535/870
Părea c-așteaptă... ..	539/870
Petri-Notae	540/870
Ușoare sunt viețile multora... ..	541/871
Oricare cap îngust	542/871
Sauve qui peut	543/871
Iubind în taină... ..	544/871
Atît de dulce... ..	545/872
Oricîte stele... ..	546/872
Mă-ntrebai, dragă,-ntr-o zi	547/872
Alei mică, alei dragă... ..	548/872
Lumineze stelele	549/873
Cînd se juca <i>Luisa Miller</i>	550/873
Rugăciune	553/873
Dragoste adevărată	554/873

În ochii tăi citisem... ..	555/874
De-ar fi mijloace	556/874
Colinde, colinde	557/874
Sarmis	558/874
Minte și inimă	561/874
Un ciine-i omenirea	577/875
De cîte ori, iubito... ..	578/875
Despărțire	579/875
Cu mîine zilele-ți adaugi... ..	581/876
Trecut-au anii... ..	583/877
Sonet (<i>Afară-i toamnă...</i>)	584/877
Sonet (<i>Sunt ani la mijloc...</i>)	585/878
Sonet (<i>Cînd însuși glasul...</i>)	586/878
O, rămîi	587/879
Între păsări	589/880
După ce atîta vreme	590/880
O,-nțelepciune, ai aripi de ceară!	591/880
În van căta-veți... ..	593/881
Zboar-al nopții negru flutur	595/881
De pe ochi ridici... ..	596/881
Stelele-n cer	597/881
Amor? O, ce amară fericire	599/882
Valuri pe lac, stelele-n ceruri	600/882
Răsai asupra mea... ..	601/882
Ta twam asi	602/882
Urît și sărăcie	604/883
Stau în cerdacul tău... ..	607/883
Ca o făclie... ..	608/883
O, stingă-se a vieții... ..	611/884
Noi amîndoi avem același dascăl	613/884
Din castel privind apusul	615/884
Sub cerul plin de nourî	616/885
Atît de fragedă... ..	617/885
Te duci... ..	619/885
Pe aceeași ulicioară... ..	621/886
Freamăt de codru	623/887
Revedere	625/887
Mușatin și codrul	627/888
Povestea Dochiei și ursitorile	635/888
Ursitorile	643/889
Dragoș-vodă cel Bătrîn	649/889

Din cerurile-albastre	652/889
Între nouri și-ntr-o mare	654/889
Dintre sute de catarge	656/890
Din valurile vremii... ..	657/891
O, mamă... ..	658/891
Veneția	659/892
Cu pînzele-atîrnate	660/893
În zadar în colbul școlii... ..	661/893
N-am fost la înălțime	662/893
Gelozie	665/893
Ce suflet trist... ..	667/894
Ce s-au ales din două vieți	668/894
Iar cînd voi fi pămînt	669/894
Mai am un singur dor	671/895
Gemenii	673/896
Din cînd în cînd... ..	682/896
Ca și Stoa ce pretinde... ..	683/897
O, vin pe marea... ..	685/897
Doña Sol	686/897
Scrisoarea I	688/897
Scrisoarea II	693/898
Scrisoarea III	696/899
Scrisoarea IV	704/900
Scrisoarea V	709/901
Luceafărul	713/901
Glossă	726/904
Cînd mîndra mea doarme	729/905
Nu mă înțelege	730/905
Nu mă-nțelege (<i>variantă</i>)	731/906
Renunțare	733/906
Ochiul tău iubit	735/906
Ochiul tău iubit (<i>variantă</i>)	737/906
Dacă iubești fără să speri	739/906
Și oare tot na-ți înțeles... ..	741/907
Și oare tot n-ați înțeles... (<i>variantă</i>)	743/907
Să fie sara-n asfințit	745/907
Un farmec trist și ne-nțeles	746/907
Oricît de mult am suferit	748/907
Peste codri sta cetatea... ..	749/907
Mii de stele... dulce sară... ..	756/907
La mijloc de codru... ..	759/908

Ce te legeni... ..	760/908
Apari să dai lumină	761/909
Mușat și ursitorile	764/910
Somnoroase păsărele... ..	768/910
Diana	769/910
Odă în metru antic	771/911
Doină	772/912
Ștefan cel Mare (<i>Schițe de imn</i>)	774/913
De ce nu-mi vii	776/913
De-or trece anii... ..	777/914
S-a dus amorul... ..	778/914
Cînd amintirile... ..	780/915
Adio	782/916
Ce e amorul?	784/916
Pe lingă plopilor fără soț... ..	786/916
Și dacă... ..	788/917
De-oi adormi curînd	789/918
Nu voi mormînt bogat	791/918
Din noaptea... ..	793/918
Lasă-ți lumea	794/919
La steaua	796/919
NOTE.....	799
DICȚIONAR DE NUME	921
GLOSAR	952
BIBLIOGRAFIE	972
INDICE ALFABATIC AL POEZIILOR	974

DE-AȘ AVEA...

DE-AȘ AVEA și eu o floare
Mîndră, dulce, răpitoare,
Ca și florile din mai,
Fiice dulce a unui plai,
Plai rîzînd cu iarbă verde,
Ce se leagănă, se pierde,
Undoind încetișor,
Șoptind șoapte de amor;

De-aș avea o floricică
Gingașă și tinerică,
Ca și floarea crinului,
Alb ca neaua sînului,
Amalgam de-o rozalbie
Și de una purpurie,
Cîntînd vesel și ușor,
Șoptind șoapte de amor;

De-aș avea o porumbiță
Cu chip alb de copiliță,
Copiliță blindișoară
Ca o zi de primăvară,
Cîtu-ți ține ziulița
I-aș cînta doina, doinița,
I-aș cînta-o-ncetișor,
Șoptind șoapte de amor.

O CĂLĂRIRE ÎN ZORI

A NOPTII gigantică umbră ușoară,
Purtată de vînt,
Se-ncovoie tainic, se leagănă, zboară
Din aripi bătînd.

Rozalb-auroră, cu bucle de aur
Sclipinde-n rubin,
Revarsă din ochii-i de lacrimi tezaur
Pe-al florilor sîn;

Răspinde suflarea narciselor albe
Balsamu-i divin,
Și Chloris din roze își pune la salbe
Pe fruntea-i de crin;

Iar riul suspină de blînda-i durere
Poetic murmur,
Pe-oglînda-i de unde răsfrînge-n tăcere
Fantastic purpur;

Și pasărea cîntă suspine-imitîndă
Un cîntec de-amor,
Ecou-i răspunde cu vocea-i vuindă
La plînsu-i de dor.

Pe cîmp se văd două ființe ușoare
Săltînde pe-un cal,
Pe care le-ncinge de flutură-n boare
Subțire voal;

Ca Eol ce zboară prin valuri și țipă,
Fugarul ușor
Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă
Al negurii flor,

O dalbă fecioară adoarme pe sinul
De-un june frumos,
Astfel cum dormită oftarea, suspinul,
În cîntul duios;

Iar talia-i naltă, gîngașă, subțire
Se mlădie-n vînt,
Și negrele-i bucle ondoală-n zefire,
Sclipeșc fluturînd.

I-adoarme pe sinu-i, se leagănă-n brațe
În tandre visări;
Pe cînd ca profume pe blînda ei față
Plutesc sărutări.

Iar aeru-n munte, în vale vibrează
De tainici oftări;
Căci junele astfel din pieptu-i oftează
În dalbe cîntări:

« Ah ! ascultă, mîndruliță,
Drăguliță,
Șoapta-mi blîndă de amor,
Să-ți cînt dulce, dulce tainic,
Cîntul jalnic
Ce-ți cîntam adeseori.

De-ai fi, dragă, zefir dulce,
Care duce
Cu-al său murmur frunze, flori,
Aș fi frunză, aș fi floare,
Aș zburare
Pe-al tău sîn gemînd de dor;

Respect pentru oameni și
De-ai fi noapte,-aș fi lumină,
Blindă, lină,

Te-aș cuprinde c-un suspin;
Și în nunta de iubire,
În unire,

Naște-am zorii de rubin;

De-aș fi, mîndră, rîșorul,
Care dorul

Și-l confie cîmpului,
Ți-aș spăla c-o sărutare,
Murmurare,

Crinii albi ai sînului ! »

Ca Eol, ce zboară prin valuri și țipă,

Fugarul ușor

Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă

Al negurii flor;

Vergina îl strînge pe-amantu-i mai tare

La sînu-i de crin

Și fața-și ascunde l-a lui sărutare

În păr ebenin.

Iar Eco își ride de blînde le plîngeri,

De junii amanți,

Și riul repetă ca cîntul de îngeri

În repede danț:

«De-aș fi, mîndră, rîșorul,

Care dorul

Și-l confie cîmpului,

Ți-aș spăla c-o sărutare,

Murmurare,

Crinii albi ai sînului ! »

DIN STRĂINĂTATE

Cînd tot se-nveselește, cînd toți aci se-ncîntă,
Cînd toți își au plăcerea și zile fără nori,
Un suflet numai plînge, în doru-i se avîntă
L-a patriei dulci plaiuri, la cîmpii-i rîzători.

Și inima aceea, ce geme de durere,
Și sufletul acela, ce cîntă amorțit,
E inima mea tristă, ce n-are mîngîiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemărginit.

Aș vrea să văd acuma natala mea vîlcioară
Scăldată în cristalul pîrăului de-argint,
Să văd ce eu atîta iubeam odinioară:
A codrului tenebră, poetic labirint;

Să mai salut o dată colibele din vale,
Dorminde cu un aer de pace, liniștiri,
Ce respirau în taină plăceri mai naturale,
Visări misterioase, poetice șoptiri.

Aș vrea să am o casă tăcută, mitutică,
În valea mea natală, ce undula în flori,
Să tot privesc la munte în sus cum se ridică,
Pierzîndu-și a sa frunte în negură și nori.

Să mai privesc o dată cîmpia-nfloritoare,
Ce zilele-mi copile și albe le-a țesut,
Ce auzi odată copila-mi murmurare,
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-a văzut.

Melodica șoptire a riului, ce geme,
Concertul, ce-l întoană al păsărilor cor,
Cîntarea în cadență a frunzelor, ce freme,
Născur-acolo-n mine șoptiri de-un gingaș dor.

Da! Da! Aș fi ferice de-aș fi încă o dată
În patria-mi iubită, în locul meu natal,
Să pot a binezice cu mintea-nflăcărată
Visările juniei, visări de-un ideal.

Chiar moartea, ce răspînde teroare-n omenire,
Prin vinele vibrînde ghețoasele-i fiori,
Acolo m-ar adoarme în dulce liniștire,
În visuri fericite m-ar duce către nori.

LA MORMÎNTUL LUI ARON PUMNUL

ÎMBRACĂ-TE în doliu, frumoasă Bucovină,
Cu cipru verde-ncinge antică fruntea ta;
C-acuma din pleiada-ți auroasă și senină
Se stinse un luceafăr, se stinse o lumină,
Se stinse-o dalbă stea!

Metalica, vibrînda a clopotelor jale
Vuieste în cadență și sună întristat;
Căci, ah! geniul mare al deșteptării tale
Păși, se duse-acuma pe-a nemuririi cale
Și-n urmă-i ne-a lăsat!

Te-ai dus, te-ai dus din lume, o! geniu nalt și mare,
Coló unde te-așteaptă toți îngerii în cor,
Ce-ntoană tainic, dulce a sferelor cîntare
Și-ți împletesc ghirlande, cununi mirositoare,
Cununi de albe flori!

Te plînge Bucovina, te plînge-n voce tare,
Te plînge-n tînguire și locul tău natal;
Căci umbra ta măreață în falnica-i zburare
O urmă-ncet cu ochiul în tristă lăcrimare
Ce-i simț național!

Urmeze încă-n cale-ți și lacrima duioasă,
Ce junii toți o varsă pe trist mormîntul tău,
Urmeze-ți ea prin zboru-ți în cînturi tînguioase,
În cînturi răsunînde, suspine-armonioase,
Coló, în Eliseu!...